

HARC AZ EGYETEMÉRT

„Ma az egyetemisták egész nemzedékének szinte semmi esélye sincs megfelelő munkához jutni, ez pedig masszív tiltakozáshoz vezet. E probléma megoldásának legrosszabb módja közvetlenül a piaci igényeknek alárendelni az oktatást – ha másért nem, hát azért, mert maga a piaci dinamika teszi „elavulttá” az egyetemek nyújtotta képzést.”

Slavoj Žižek: Zűr a paradicsomban

„A cégtáblákat, cégérekét leszerelő és más utcákba elhurcoló, csínytevő diákok 1451-ben kiástak egy nevezetes mérföldkövet, melyet tréfásan régóta „pet-au-diable”-nak (ördögfingnek) neveztek. A követ elcipelték és ünnepélyesen fölállították a diáknegyedben. A város rendőrkapitánya (...) igazságot akart szolgáltatni, a diákoktól elkobozta követ, s a Királyi Palota udvarában helyezte biztonságba. A diákság azonban megostromolta a palotát és visszaszerezte a követ. (...) A rendőrkapitány (...) 1453. május 9-én embereivel megszállta a diáknegyedet. (...) Negyven diákot letartóztattak. (...) Az egyetemi hatóság az illetéktelen rendőri beavatkozás ellen azzal tiltakozott, hogy beszüntette az egyetemi előadásokat (...) elrendelte a templomok bezárását. A hosszan húzóóó ügy (...) végül is az egyetem győzelmével végződött, a diákok elégtételt kaptak.”

Szegi Pál

5. ének

A halottak magániügye

1

Ó, lányom, lányom, édes lányom,
az állami egyetemet
mért adják-veszik, azt csodálom,
ugyanakkor lábam remeg,

a szabadság már nem lehet
a szellemi sorvezetőnk,
mert kilóra kiméretett.
A vár, ahol élt, úgy ledőlt,

2

hogy a dőlését kiröhögték,
kigúnyolták a gyengeséget.
Egymásra omlott a föld és ég.

Vagy túlzás, amiket beszélek,
s ettől romlanak az esélyek,
hogy a viszony ne harc legyen,
normális maradjon az élet,
és egyetem az egyetem?

3

Tudást urak kezébe adni,
hogy felügyeljék, mint vagyont?
Hogyan is lehet így haladni?
Lovagolni az angyalon,
azt nézni, hogy mi a haszon,
bár a haszon épp erre kell,
a bölcsességre alkalom,
csak a tanulás a siker.

4

Hatalmi játszmába kerülve
hallgat a sok középkorú,
a diáknak még több az elve,
neki a lét nem háború,
így harcra kész, ha rászorul,
az önkényeskedést utálja,
és mivel most már nagykorú,
a diktátumot visszavágja.

5

Az új urat nem engedték
az egyetem épületébe,
művészek vagytok nem cselédek,
és művészekkel más az élet,
a zsarnokokra plusz veszélyek
lesnek, ahol ott a szabadság,
és elhangozhatnak beszédek,
anélkül is, hogy kontrolálnák

6

jó előre, hanem csak úgy.
És tüntetés is szerveződött,
megtelt a Rákóczi út.
Megvetve a hatalmi gőgöt,
megmutatva szelíd erőfőket,
míg Beethoven zenéje szólt,
csatlakoztak a nagy elődök.
Ez hatott most, nem indulók.

7

Mit mondjak az Egmont-nyitányról?
Az épületből vetítették,
nem messze a tragédiától,
mi e komédia lehet még,
végigreménykedtük az estét,
aztán az egész holnapot.
Ott fönt a főbűnöst keresték,
adódtak furcsa válaszok.

8

Csak azt nem tudták, a szabadságnak nincsen alternatívája.
És semmiképp se a félrabság a felszárnyaló ember vágya.
Persze a nehézkes, a gyáva,
a túl földi ármánykodó
a kötöttséget kultiválja,
és inkább nem fizet adót,

9

mintsem, hogy iskolára költsek,
nem kell ide ma túl sok ész.
Mert övé a nagy felelősség,
és nem jó, ha belebeszélsz.
Nem jó, ha vele szembe mész.
Bár nem tudja, hogy mit kell tenni,
de nem bonyolult az egész.
Csináld, mit kell, a többi semmi.

10

Nem kell parancs a hallgatásra,
nem hallgatás az ész parancsa,
hogyan alakul, nem kivárja,
a jó változást szorgalmazza.
Aki teljes ember maradt ma,
a megalkuvást félbehagyja,
igénye van az öntudatra.

11

Nem igaz, hogy tízmillió
megtévesztett országa ez,
a múltba néz, akkor mi volt,
pár hősi tettet összeszed,
a szabadságért életet
bátran fölálodozókat is.
Ez egyelőre puszta hecc,
eszmékért halni túl avitt,

12

nem is kívánja elnyomó sem,
hiszen mondja, hogy jót akar,
majd büntetni kezd bután, bőszen,
mindenki csak pici csavar

a nemzetben, hiszen avar-
kor óta itt vagyunk! Régebben!
Nem szól vissza, aki magyar –
szemernyi kétség sincsen ebben.

13

Petőfi és Balassi más volt,
a versírás fejükbe szállt.
Ha ma élnek, a jótanácsot
meghallgatnák, és a szabályt
betartanák, de legkivált,
nem abba szólnának bele,
mit más magának kitalált,
és mostantól az ő helye.

14

Villonnak minek magyaroznánk
a tulajdoni változást,
mi átadta egy bizottságnak
a színészeti iskolát?
Épp az arcot, mit úgy csodált,
elég volna látni neki!
Meglátszik rajtuk a világ,
mi erkölcsüket képezi,

15

a mozgásukból látható,
és a hamis hanghordozás
színeiből kihallható,
hogyan az egész hazudozás.
És árulkodik annyi sok más,
homlokukon az ördögárok,
a gondolat helyén a bomlás,
s hogy nem lehet velük vitátok.

16

A kétségeket büntetik,
az egyéniség nekik önzés,
csak az jó, ami jó nekik,
felforgatják a dolgok rendjét.
Hogy tükörképük elfeledjék,
egy újféle művészetet
kívánnak, ami nem teremtés,
de szórakozni jó lehet.

17

Persze mi a szórakozás?
Van, akinek egy Shakespeare-dráma,
az igény azonban ma más,
bizakodás kell a világba,
gondolni kell a gazdaságra.
a pénz beszél, s aki ugat,
tulajdonképpen ne csodálja,
ha a világtól lemarad.

18

A diákok másképp gondolták,
magukra zárták a falut,
az egyetem maradt az ország,
a megvédhető birtokuk.
És jó ötletnek bizonyult
követ dobni az állóvízbe.
A szolgafőnök kiszorult
üres hatalmából pár hétre.

19

Aztán jöttek az újabb tervek,
hogymás egyetemek majd önként
kérjék a gazdasági elvet,
és változzanak át cégekké.
Mielőtt bárki megérthetné,
döntsenek is minderről gyorsan.
Hiszen az anyagi érdeknél
nincs fontosabb ebben a korban.

20

Amit Párizsban elraboltak,
az Ördögszél-kilométerkő,
bár pontosan nem tudom hol van,
de hallom mérgesen sistergő
hatását, most itt van. Egy felhő
vet a földre kénes árnyékot.
Ki észreveszi rögtön felnő,
pedig különben nem kártékony.

21

Úgy kell a diáklázadás,
mint egy falat kenyér, s épp annak,
ki ellen a tiltakozás
dühös hullámai rohannak,
hogyma nézze ezt végre strandnak,
ne próbáljon meg lubickolni
áramában a pillanatnak,
mert elsodródhat minden holmi,

22

amit a magáénak gondolt,
egy pillanat alatt simán.
És ott, ahol nemrég homok volt,
öblöt formál a hurikán.
Változás változást kíván,
pestisnél szerényebb betegség
készülődött évek során,
most munkába állt, nincsen mentség.

23

Ki azt hiszi, csak a halottak
magánügye maradhat ez,
és a dolgok úgy folytatódnak,
hogyma ami most van, semmi lesz;
az időből bárki kivesz
egy-két hónapot, s letagad,
amikor még a rémület
alkotta a szabályokat,

24

nem öncsalásba bonyolódik,
hanem világ-meg-nem-értésbe,
s ha ő diktálja még a módit,
annak nagyon rossz lesz a vége.
Hogyma mi a rossz, azt ki-ki értse
úgy, ahogyma éppen jó neki?
Nem cáfolhat rá a reményre,
hogyma a jelent élvezi.

A fejlődés balladája

Hogy mi a rossz, azt ki-ki értse
úgy, ahogy éppen jó neki?
Hogy a szabadságért megérje
másféle rabság, ki hiszi?
Ez az egész, milyen ciki,
még mindig magyarázni kell
(s az energiát elviszi):
hogyan a fejlődés nem siker,

hogyan nem megy mindig egyre többet,
és egyre vadabban elvenni.
Ami volt, az nem ismétlődhet,
ideje volna már szégyellni!
Ha van is időnk, vajon mennyi?
És jóvá tenni mennyi kell,
mit a legjobb el se képzelni,
hogyan a fejlődés nem siker.

A fejlődés ma már kudarc,
gondolkodni a fontosabb,
hogyan jó volna a hátraarc,
meghagyni azt, mi még maradt.
Ez is kevés, ez sem vigasz,
valamit mégis tenni kell,
ki az, ki nem arra szavaz,
hogyan a fejlődés nem siker?

AJÁNLÁS

Ajánlom, jól fontolja meg,
kit ma úrnak nevezni kell,
hogyan a világ mindig kerek,
hogyan a fejlődés nem siker.

Vörös István (1964) József Attila-díjas költő, prózaíró, kritikus, irodalomtörténész.
Legutóbbi verseskötete: *Elégia lakói, 2000–2011*, Tipp Cult, Bp., 2018.